

CSENDÉLET.

ANŐ UJSÁGOT olvasott a kávéház ablakában. A széles tartóráma eltakarta arcát; időnként leejtette kezéből az asztalra s kifelé bámult. Rejtélyes és kissé reménytelen jelenség volt: nő, aki vagy olvas, vagy gondolkodik. S mindezek közben semmi olyasmit nem művelt, amit a kávéházban üldögélő, magányos nőktől szinte megkíván a közvélemény. Egyáltalában nem tekintgetett körül: a vele szemközt ülő urat legalább is észre sem vette.

Az pedig tegnap jött fel faluról, elintézte egy-két függőben levő ügyét, minisztériumokban s a városházán szaladgált s a sok lőtásfutástól meglehetősen kifáradva, betért ebbe az útjába eső kávéházba. Nem volt éppen újonc Pesten, kávéházban is járt már, éppen ezért nagyon tapasztaltan s emlékeket idéző kíváncsisággal méregette a vele szemközt unatkozó hölgyet.

A nő rá se nézett, ami azt is jelenthette, hogy nagyon is látja. Eközben fizetett is, kávé dupla habbal s két süteményt, amiből viszont arra lehetett következtetni, hogy sajtószántából jött be s nem vár senkit. Az úrnak tetszett a kávé duplahabbal s tetszett a nő; és minél tovább nézte, annál világosabbá vált előtte a hízelgő tény, hogy az csak azért marad még tovább is és nem távozik, mert óreá vár...

A nő rá se nézett s az úr megpödörte bajuszát. Bajuszt viselt s bajusza alatt duzzadt, elégedett kifejezésű száj mosolygott. Viszont bajusza fölött, hogy mi volt, az valahogyan kiesett a rátekintő szemek figyelméből; a bajusz olyannyira dominált, hogy azonkívül legfennebb még apró, fekete szemei jöhettek számításba, de azok is csak annyiból, amennyiben jóindulatú kis lámpásokként világítottak a gögös bajusz felett... Amint most önmagára gondolt, öt évvel ezelőtt készült, ünneplőruhás fényképe jutott eszébe: pontosan olyannak látta magát képzeletében, itt az asztal mellett, budapesti kávéház rengetegében s megértette, hogy tetszik a nőnek.

— Lány, asszony? ... — töprengett férfias kíváncsisággal. Nincs jegygyűrű az ujján, akkor lány... Ám a pincérek nem takarékoskodtak a recsegő «nagyságos asszony» megszólítással, miközben buzgón sürögtek körülötte; úgy látszott, már ismerték. Tehát gyakori vendég...

Igy ültek egymással szemben s közöttük az utcai járókelők árnyai futkostak ide-oda. Most valami fehérség vetődött közibük: arrahaladtában egy percre megállt a kenyereslánya. Széles tálcája mellett kissé félre-

hajolva, soványan és savanyú arccal oldalgott tovább ; semmi köze sem volt az esethez, s mégis, mintha jelentett volna valamit kettőjük frissen bontakozó kapcsolata számára. Hiszen minden ember jelent valamit abban a helyzetben, amelyben éppen áll . . . Mintha csak az ő jelenléte hiányzott volna eddig s felbukkanása egyszerre lökést adott volna a férfiúnak, hogy sok bizonytalan késedelmezés után végre tette buzduljon . . .

A nő ridiküljéből cigarettát vett elő, rágyújtott s könnyű sóhaj-tással leszívta a füstöt tüdeje mélyére, hogy az úr ámulatában levegő után kapkodott. Aztán lágy felleget eregetve, az asztal lapjára bámult, míg balkezének mutatóujja a gyufatartót tologatta ide-oda ritmikus, szórakozott mozdulattal . . . Az egész világon sem lehetett nála elmélye-dettebb s környezete iránt közönyösebb jelenséget elképzelni. De vajjon hányféle titkos értelmet ábrázolhat egy látszólag gondolataiba mélyedt nő? A férfi úgy gondolta, hogy mindent ért. És minek várakoztassa tovább szegény nőt, hiszen igazán csinos és jóérzésű teremtnak lát-szik, aztán meg milyen elhagyatott s a szeme kék.

Gyorsan számot vetett ügyeivel. Holnapután estig tervezte itt-tartózkodását, de baj nélkül maradhat néhány nappal tovább is. Hol-napra jegye van a Királysínházba. Nos, nem tesz semmit, majd becsereéli másokra, ha nem kap még egyet melléje. A dolog kellemesnek ígérkezik . . . Érdekes, kissé szomorú fiatal hölgy, előkelő özvegy, vagy talán . . . színésznő? Az sem lehetetlen s egész rendkívüli módon sikerült első látásra meghódítania !

A bajusz kezdett háttérbe szorulni. A szemek kifényesedtek s átvették az arcban a vezetőszerepet. A kenyereslány a tükör alatti kis asztalkára fektette tálcáját ; a gyéren látogatott kávéházban hasztalan kínálhatta portékáját, így hát ráért egy kicsit megpihenni s rosszkedvűen nézegette a két asztalt. A baloldaltól tüzes tekintetek cikáztak a jobb-oldali felé támadóan s szinte emelgették a nehéz, kávészagú levegőt :

— Egyeseknek még van kedvük ilyesmivel tölteni az idejüket — gondolta epés irigységgel. Már a pincérek is figyelni kezdtek. A főúr a kassza mellől odasandított s szánakozva legyintett kezével :

— No, ugyan hiába erőlködik az a vidéki — mondta unottan a kövér pénztárosnőnek : — finom hölgy az, régóta jár ide, ismerjük, nagyon finom nő . . .

Nem részletezte, hogy mit értett *finom nőn* ; hirtelenében a pontosan adott borraivalókra gondolt, meg a kérdéses nő szép bundájára, bár tisztában volt azzal, hogy most nem erről van szó. A bajszos úr pedig feszengett székén. Mellét előredüllesztve, szuggesztíven meredt vis-à-vis-jára. Viselkedését kissé szokatlannak érezte ő maga is s gyáva röstellke-dés csittitgatta belülről, másrésről azonban szentül hitte, hogy ez így szokás, tehát nem hátrálhatott meg.

Ekkor a nő — végre — ránézett.

És észrevette a rászegeződő, dúlt tekintetet. Csodálkozásra kere-

kedett hosszúpillájú szeme, aztán bosszúsán elkapta tekintetét s megragadva a félredobott ujságot, idegesen lapozni kezdett benne. Kis idő múlva újra feltekintett s azt hitte, a szeme káprázik. Az úr ott ült előtte az asztalánál.

Tagadhatatlanul: meg volt döbbenve ő is. Talán még jobban, mint a nő. Úgy néztek egymásra, mintha mindegyik a másiktól remélte volna, hogy most majd valami mentő ötlettel tisztázni fogja a helyzetet.

— Meg tetszik bocsátani — rebegette az úr s félig felemelkedve, valamit mormogott, talán a nevét. — Látom, nagyon unatkozik itt egymagában . . .

A nőnek átvillant agyán a kérdés: miből látja vajjon? . . . Mikor egyáltalában nem unatkozott! Ingerülten kapta fel fejét s keze a cigarettával az asztalra koppant:

— Nem értem — mondta s arca piros lett, egyre pirosabb — igazán nagyon különösnek találom, hogy csak így . . .

— Nincs ebben semmi különös, kérem — tiltakozott az úr s két kezét szétterjesztette, mintha az eget és földet hívná tanulságul, hogy ez a legrendesebb dolog a világon: — Kegyed magányos hölgy, nagyságos asszony talán? Bocsánat nem tudom, kit tisztelhetek — én pedig magányos férfi vagyok, hát miért ne diskurálhatnánk egymással? Igazán nincs ebben semmi különös.

A nő értelmetlenül nézett a furcsa bajuszra, mely beszéd közben virgonc mozgásokat végzett, önállóan, saját felfogásában pontozva és felkiáltójelezve a kimondott szavakat. Nem válaszolt, csak félrefordította fejét, körültekintett zavartan, segítséget keresett. Az úr most már nyeregben érezte magát, orrát kissé felrámcolta s szellemdús fordulattal somfordált át bizalmasabb térre:

— Már egy órája töröm a fejem, hogy asszony méltóztatik-e lenni, vagy lány — nyilatkozott meg finoman.

A nő intett a főpincérnek s az közelebb jött:

— Kérem, — szólt oda halkán — ön ismer már engem, tudhatja, hogy nem szoktam . . . magyarázza hát meg . . .

A főpincér intelligens, jómodorú ember, azonnal megértett mindent. Lehajolt s udvariasan odasúgott az úrnak:

— Ne tessék, kérem alázatossággal . . . nem szokás nálunk az ilyesmi . . .

Az azonban nem értett meg semmit.

— Mi történt kérem? — gesztikulált felindultan. — Menjek el? Rendben van, elmegyek. Bocsánatot kérek, hát történt valami? A hölgy nem mondta meg a nevét, én sem mondtam meg az enyémet, hát nem köteleztük magunkat semmire sem . . . Kicsit beszélgettünk, az is baj?

A nő megint ujságjába temetkezett s úgy tett, mintha már nem is emlékezne rá. Nagy sértődöttséggel visszahurcolkodott hát előbbi helyére. Körmét rágta s izgatottan pislogott maga elé. A két asztal

közötti terület kihúlt csatatér! A világ rendje érthetetlen kötöttségek ízléstelen kaosza. Hogyan ismerje ki magát benne az ember? . . .

— Nem szabad ilyesmit tenni, uram — hajolt hozzá fölényes bizalmaskodással a főpincér. — Úrhölgy, törzsvendég. Nem adott okot ilyen viselkedésre . . .

Az úr megsemmisülten bámult maga elé. Ó, hát így vagyunk . . . Ugyan honnan gondolhatta volna? Úrhölgy, persze, dehát . . .

Egyszerre csupa szánom-bánom lett és csupa türelmes bú.

— Nem tudtam, honnan tudhattam volna — mentegetődzött méla jajjal. — Kérem, tévedtem. Tessék megmondani, hogy tévedtem. Nam adott okot rá, én néztem el a dolgot. Kérem, mondja meg a hölgynek, hogy mélyen sajnálom, bocsánatot kérek . . .

A pincér átment s megmondta.

— Bánom is én — felelte kurtán a nő s oda se nézett. Úgy únta az embereket s az ilyen kalandot. Buta alak. Piripócsról bizonyára azzal bocsátották útnak, hogy ha Pesten valahol magányos nőt lát, rögtön üljön melléje . . .

A levegőben a nagy ütközet melege izzott még, mikor kinyílt az az ajtó s sovány, cvikkeres, jólöltözött úr lépett be rajta. A nőhöz közeledett, aki felkelt helyéről; a pincér kezét félrehárítva, rásegítette bundáját s udvariasan fogadva a köszönéseket, kimentek. Nagyon disztingvált pár voltak, halk és tapintatos emberek.

A bajuszos úr tágranyílt szemmel bámult utánuk. Ó Istenem, milyen tökfilkó voltam — sistergett tekintetében a nem csituló panasz. Aztán a főpincérhez fordult :

— A férje? . . . — kérdezte fájdalmasan.

Az ránézett. Rosszkedvű volt aznap, ez a rosszkedv a kávéház egész személyzetét megülte; keveset kerestek s a főpincér sóvárogva gondolt a tavaszra, mikor majd áthurcolkodhat a jobban jövedelmező Margitszigetre. Jólesett neki, hogy tromfot adhat ennek a jóllakott és egészen kezdetleges módon elégedett külsejű egyének :

— Á, dehogy, — dünnyögte — a barátja. Minden este érte jön az autóján s együtt mennek el . . .

A vidékinek leesett az álla.

— Hová mennek — kérdezte mulyán, bár valójában egészen mást akart kérdezni.

— Tudom is én. Vendéglőbe, vacsorázni. Gazdag ember, képviselő . . .

— Igazán . . . Barátja van . . . Dehát akkor mi a csoda lelte? Mért sértődött úgy meg, amikor odaültem hozzá? — tört ki a bajuszos úr felháborodva. Csak most ébredt tudtára, hogy alávalóan rászédtek.

— Hülye vagy — gondolta a főpincér szeretetlenül; ám valójában mégiscsak férfi volt ő is s mikor ezt az őszinte kitörést hallotta lelke mélyén a bajuszosnak adott igazat. Néhány pillanatig a plafonra bámult s azalatt elintézte magában, hogy az egész világ család, hazug-

ság s egyetlen vendég sem érdemli meg, hogy azon a rövid időn túl, amelyet mint «vendég» él le a kávéházban, pártfogolásra való lénynek számíttassék . . . Megrántotta vállát :

— Az ilyen hölgyek . . . Mit lehet ezekről tudni — mormolta s mintha az előbb nem is ő mondta volna róla, hogy : finom nő, olyan más hangon s értelemmel ismételte most. Ekkorra már a savanyúképű kenyereslány is hátuk mögé került s most közbekottyant ő is :

— Tetszik tudni, az ilyenek adják mindig legjobban a bankot — mondta megvetően.

Ez a kijelentés aztán, mint hegyes tű, szúrt bele az igazság középebe s nagy sértődöttség fellege bomlott belőle hármuk fölé.

A vidéki úr bajusza izgatottan remegett s pont abba az irányba szúrt, amerre az előbb az ismeretlen nő távozott . . . Ő volt a legmélyebben bántott fél, kétségtelenül ; ám külön-külön egyéni sértettség ingerelte a főpincér és a leány lelkét is az eltávozott nő iránt s amint pillantásuk összeért, néma megértést sugároztak egymásra. Ebben a percben összetartoztak ők hárman és igenis, szerették egymást . . .

— Fizetek — borongott fel a bajuszos úr hangja, végső tanulságként ebben a gyászos történetben : és fizetett. Aztán felkelt s kabátját szívére öelve, kifelé cammogott.

Bizony, okos ember holtig tanul s akkor is még sok dolog rejtély marad előtte ! Nagyot fohászzkodott kinn az ajtó előtt :

— Kellemetlen ügy — mormolta, mire egy jámbor kis hópihe bajuszára szállt s ott sietve elolvadt.

Nagy Berla.

NYUGTALANSÁG VERSE.

Április.

*Valami édes éhsége a messzeségnek,
kimondhatatlan vágy nyújtja belőlem karját,
Kint tavasz fátyla hull a Holdra este,
lelkem is nyugtalan, piros fátylak takarják.*

*Most néma fák közt hínnyilak pattannak éjjel,
a gyöngye jó smaragd lándzsáját napra fúrta,
a kertben nárciszok hajlongnak könnyű száron,
s a szellő cimbalmának is sugár a húrja,*

*Sosem látott kék hegyek felett szeretnék állni,
s bódult áradásban, fáklyaként kigyulva,
felfogni finom rezdüléseit a fénynek,
míg sok piros fátylam loboqva szertehullna.*

*És meztelen lelkemre sütne szűzvidáman
fényes és óriás szemével fenn a bölcs Nap,
aztán lejönnék, halkult, tiszta lépteimmel,
s a völgyben lenni köszöntene mosolygó földszag.*

M. Juhász Margit.